

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
ZESPÓŁ REALIZACJI
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17
INTERNET: <http://www.cbos.pl>

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/356/65/92

SPOSOBY WPŁYWANIA NA DECYZJE WŁADZ

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, SIERPIEŃ'92

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

UWAGA: Przedruk materiałów CBOS w całości lub w części oraz wykorzystanie danych empirycznych jest dozwolone wyłącznie z podaniem źródła.

♦ Najskuteczniejszymi sposobami wpływania na decyzje władz są: interwencja u rzecznika praw obywatelskich, w środkach masowego przekazu oraz strajk.

♦ Gotowość do wzięcia udziału w strajku jest znacznie wyższa wśród robotników wykwalifikowanych niż niewykwalifikowanych.

♦ Skłonność do wspólnego działania z ludźmi podobnie myślącymi wiąże się z negatywną oceną osób i instytucji władzy.

Jednym z celów czerwowego sondażu CBOS¹ było poznanie psychologicznej i społecznej gotowości do podejmowania różnego rodzaju form protestu przeciw decyzjom władz. Analiza postaw ujawnionych w badaniu jest próbą odpowiedzi na pytanie, na ile Polacy są gotowi podejmować samodzielne działania, czując się w ten sposób uczestnikami procesu decyzyjnego, a na ile pokładają nadzieję na załatwienie własnych spraw w działaniach różnych wpływowych, "ważnych" osobistości, przyjmując rolę "poddanych" - osób zależnych od decydentów. Uzyskane wyniki umożliwiają także określenie dominujących w społeczeństwie orientacji wobec systemu politycznego kraju.

¹ Badanie "Sprawy Polski i Polaków (7)" przeprowadzono w dniach 15-17 czerwca 1992 r. na 1222-osobowej ogólnopolskiej reprezentatywnej próbie dorosłej ludności.

Jak dotychczas wywierano nacisk na decyzje władz?

System komunistyczny nie stwarzał zbyt wielu możliwości artykulacji interesów społeczeństwa poprzez instytucje państwa. Dlatego głównymi sposobami wpływania na decyzje władz były niezależne inicjatywy, w których zakładano niewielki stopień współpracy z ówczesnym establishmentem politycznym. W ten sposób utrwaliła się w naszej kulturze politycznej dominacja modelu zachowań skierowanych przeciwko władzom, w którym niezależni uczestnicy wydarzeń politycznych starają się narzucić drugiej stronie swoje reguły gry.

Działania zmierzające do wywarcia nacisku na władze podjął w swoim życiu co trzeci respondent. Przeważnie były to: strajki (14%), składanie podpisów pod listami protestacyjnymi (14%), demonstracje (10%) oraz interwencja w organizacji, do której należał ankietowany (9%). W większości są to więc radykalne sposoby wyrażania swoich poglądów, w których zakłada się jak najmniejszy stopień współpracy z władzami i jest to oczywista konsekwencja faktu, że krajem przez wiele lat rządziła władza pozbawiona społecznej legitymacji. Można je nazwać próbą wspólnego działania z osobami podobnie myślącymi - i tak określa je 13% badanych.

Jak chcielibyśmy wpływać na decyzje władz?

Czy odejście od komunizmu i wprowadzenie rządów demokratycznych zmieniło coś w dominujących postawach wobec systemu politycznego? Na to pytanie spróbujemy odpowiedzieć, analizując dalsze wyniki ankiety.

Respondentów poproszono o wskazanie działań, które podjęliby w sytuacji, gdyby Sejm podjął decyzję ich zdaniem naprawdę niesłuszną i szkodliwą. Problem został zdefiniowany dość skrajnie, tak aby na pytanie mogły odpowiedzieć także osoby niezainteresowane polityką. Odwołano się nie tylko do sfery poznawczej i wartościującej, ale także - poprzez wprowadzenie słowa "naprawdę" - emocjonalnej rozmówcy.

Najwięcej respondentów widzi sens podejmowania takich działań, jak: podpisanie listu protestacyjnego (54%), interweniowanie u rzecznika praw obywatelskich (49%) czy podjęcie próby działania z osobami podobnie myślącymi (43%).

Najrzadziej wybierano rozwiązanie polegające na: interwencji w rządzie (20%), w organizacji, do której respondent należy (24%) czy przez udział w strajku (25%). Zbliżony odsetek wybrał interwencję u prezydenta (26%) lub zwrócenia się "do wpływowej osoby" (29%). Rozpatrując kwestię udziału w strajku, należy pamiętać, że działania takie mogą podjąć wyłącznie osoby pracujące. W tej zaś grupie gotowość uczestniczenia w strajku deklaruje 38% ankietowanych.

Co piąty respondent nie zareagowałby na niesłuszną, jego zdaniem, decyzję Sejmu i nie podjąłby żadnych przedsięwzięć.

Przypuśćmy, że Sejm podjął decyzję, która Pana(i) zdaniem jest naprawdę niesłuszna i szkodliwa. Które z tych działań był(a)by Pan(i) skłonny(a) podjąć w takiej sytuacji? Jeżeli nie podjął(ęła)by Pan(i) żadnych działań, proszę o tym powiedzieć."

Podpisanie listu protestacyjnego	54%
Zwrócenie się w tej sprawie do rzecznika praw obywatelskich	49%
Próba wspólnego działania z osobami podobnie myślącymi	43%
Zwrócenie się w tej sprawie do posła z Pana(i) okręgu wyborczego	37%
Zwrócenie się w tej sprawie do radia, telewizji lub jakiejś gazety	36%
Udział w demonstracji protestacyjnej	30%
Zwrócenie się w tej sprawie do wpływowej osoby	29%
Zwrócenie się w tej sprawie do prezydenta	26%
Udział w strajku	25%
Zwrócenie uwagi na tę sprawę w organizacji, do której Pan(i) należy	24%
Zwrócenie się w tej sprawie do rządu	20%

Ocena skuteczności poszczególnych sposobów wpływania na decyzje władz

Jednym z powodów, choć nie jedynym, podejmowania danego działania może być przekonanie o jego skuteczności. Dlatego respondentów poproszono o ocenę efektywności każdego z tych przedsięwzięć, niezależnie, czy byliby gotowi je podjąć czy też nie (tab. 1).

Tabela 1

w procentach

Oceniane działania	Rozkład odpowiedzi na pytanie: "Niezależnie od Pana(i) udziału w tych działaniach, proszę o każdym z nich po- wiedzieć, czy, Pana(i) zdaniem, byłoby ono skuteczne czy też nieskuteczne?"		
	skuteczne	nieskuteczne	trudno powiedzieć
Interwencja u rzecznika praw obywatelskich	55	27	17
Interwencja w mass mediach	47	37	15
Udział w strajku	39	43	17
Udział w demonstracji protestacyjnej	36	47	17
Próba wspólnego działania z osobami podobnie myślącymi	34	45	21
Podpisanie listu protestacyjnego	34	49	17
Interwencja u wpływowej osoby	33	47	20
Interwencja u posła z okręgu wyborczego respondenta	32	49	18
Interwencja u prezydenta	31	50	19
Interwencja w organizacji	26	52	22
Interwencja w rządzie	24	57	18

Tylko dwa działania zostały uznane za skuteczne przez przeważającą część ankietowanych. Były to interwencja u rzecznika praw obywatelskich oraz odwołanie się w środkach masowego przekazu. Zdania na temat efektywności strajku są już podzielone. W opiniach o pozostałych formach protestu przeważa raczej sceptycyzm. Najbardziej krytycznie oceniana jest interwencja w rządzie.

Na pytanie, w jakim stopniu o gotowości do podjęcia danego działania decyduje przekonanie o jego skuteczności, możemy odpowiedzieć, analizując ocenę skuteczności poszczególnych sposobów wpływania na decyzje władz przez osoby, które byłyby skłonne je podjąć (tab. 2).

Tabela 2

w procentach

Działanie, które respondenci gotowi byliby podjąć	Ocena skuteczności poszczególnych działań przez osoby deklarujące gotowość ich podjęcia			
	bardzo skuteczne	raczej skuteczne	raczej nieskuteczne	bardzo nieskuteczne
Interwencja u rzecznika praw obywatelskich	26	56	14	3
Udział w strajku	24	44	19	9
Interwencja w mass mediach	18	53	17	3
Interwencja u prezydenta	17	42	23	6
Demonstracja protestacyjna	16	41	25	8
Interwencja w rządzie	15	35	33	6
Próba wspólnego działania z osobami podobnie myślącymi	14	42	25	9
Interwencja u wpływowej osoby	13	44	26	6
Interwencja w organizacji respondenta	12	44	33	6
Podpisanie listu protestacyjnego	11	37	31	10
Interwencja u posła z okręgu wyborczego respondenta	10	42	33	5

W efektywność podjętych przez siebie działań najbardziej wierzą respondenci, którzy zadeklarowali gotowość interweniowania u rzecznika praw obywatelskich oraz byliby gotowi wziąć udział w strajku. Około jednej czwartej ankietowanych skłonnych przedsięwziąć te kroki uważa, że byłyby one bardzo skuteczne.

Także osoby, które zwróciłyby się do telewizji bądź innych środków masowego przekazu mają w większości poczucie, że interwencja ta mogłaby przynieść pożądaný efekt. Jednak przekonanie swoje wyrażają bardziej wstrzemięźliwie, szczególnie często wybierając odpowiedź "raczej skuteczne".

Najrzadziej w skuteczność swoich działań wierzą osoby, które podpisałyby list protestacyjny, interweniowałyby w rządzie lub u posła ze swojego okręgu wyborczego. Są to sposoby wpływania na decyzje polityków wymagające niewielkiej inicjatywy własnej. Do ich podjęcia nie jest więc potrzebna zbyt silna wiara w powodzenie akcji.

W świetle tych wyników interwencja u rzecznika praw obywatelskich wydaje się być najlepszym środkiem wpływania na decyzje władz. Wprawdzie nieco więcej respondentów byłoby gotowych podpisać list protestacyjny, ale zrobiliby to bez specjalnej wiary w powodzenie tej akcji. Natomiast osoby, które skierowałyby się do biura rzecznika przeważnie są przekonane o skuteczności tej interwencji.

W ostatnich latach nastąpiła zatem pewna zmiana kultury politycznej. Obserwujemy wysoką gotowość do wykorzystywania jednej z instytucji państwa - rzecznika praw obywatelskich - w celu wpływania na decyzje władz. Jednocześnie jednak nadal najostrzejsza forma protestu - strajk - jest uznana za jeden z najbardziej skutecznych sposobów oddziaływania na władze. Sądzą tak zwłaszcza osoby, które byłyby gotowe do niego przystąpić.

Stosunek do strajku jako formy protestu

W tej sytuacji warto przyjrzeć się bliżej zagadnieniu gotowości do wzięcia udziału w strajku oraz ocenie skuteczności tej formy protestu w różnych grupach społecznych. Przypomnijmy jednak, że badanie zostało przeprowadzone przed falą protestów rolników i robotników.

Najchętniej do strajku przystapiliby robotnicy wykwalifikowani (51%) oraz pracownicy fizyczno-umysłowi (44%; w grupie robotników niewykwalifikowanych gotowość do podjęcia tej formy protestu jest znacznie mniejsza - 36%), respondenci w wieku 25-35 lat (40%), z wykształceniem zawodowym (39%), uzyskujący najniższe dochody (36%), mężczyźni (33%), mieszkańcy regionu zachodniego, obejmującego między innymi Zagłębie Lubińskie (32%) oraz środkowego - z Łodzią - (32%)².

Za skuteczną formę protestu uważają strajk przede wszystkim robotnicy wykwalifikowani (52%) i niewykwalifikowani (45%), bezrobotni (51%), pracownicy fizyczno-umysłowi (45%) oraz - co ciekawe - prywatni przedsiębiorcy (45%). Są to przede wszystkim mężczyźni (45%), respondenci przed 45 rokiem życia (43-45%), mieszkańcy małych miasteczek (46%) i wsi (44%), z regionu zachodniego (51%) i południowo-zachodniego - Śląsk - (44%), z wykształceniem zawodowym (47%).

² Zróżnicowanie poglądów badanych w zależności od ich cech społeczno-demograficznych przedstawiono w tabelach aneksu.

Tak więc strajk jest nadal wśród robotników popularną formą protestu. Zwraca uwagę, że w regionie zachodnim, w którym zanotowano w połowie czerwca wysoką gotowość do wzięcia udziału w strajku oraz silne przekonanie o skuteczności tej formy protestu, strajki wkrótce wybuchły. Natomiast nie doszło do nich w regionie środkowym, gdzie także była duża gotowość do wzięcia udziału w strajku, lecz bez przekonania o jego skuteczności.

Rodzaje oddziaływań na decyzje władz

Na podstawie deklaracji respondentów dotyczących ich możliwych zachowań możemy wyodrębnić dwa główne typy oddziaływań na decyzje władz³:

- pierwszy, to zwrócenie się do wpływowych instytucji bądź osób: prezydenta, rządu, rzecznika praw obywatelskich, posła, środków masowego przekazu lub innej osoby, która wiele może zrobić; są to więc formy nacisku, w których wykorzystuje się dostępne struktury państwa,

- drugi, to różne formy uczestniczenia w inicjatywach obywatelskich, niezależnych od władz: strajku, demonstracji, wspólnym działaniu z osobami podobnie myślącymi, interwencji we własnej organizacji i podpisywaniu listu protestacyjnego.

³ Zastosowano analizę czynnikową w wersji oblimin.

Oba typy zachowań są ze sobą sprzeczne⁴ - orientacja na wpływowe osobistości bądź instytucje osłabia gotowość do działania grupowego i odwrotnie.

Próbując odpowiedzieć na pytanie, z jakimi cechami socjodemograficznymi oraz poglądami wiąże się skłonność do zachowań każdego rodzaju, zastosowano analizy regresji. Ich wyniki przedstawimy w skróconej formie, gdyż prace nad tą problematyką nie są jeszcze zakończone.

Gotowość do interweniowania w odpowiednich instytucjach czy u wpływowych osób częściej jest udziałem respondentów deklarujących większe zainteresowanie polityką oraz zadowolenie z własnych warunków materialnych. Wiąże się ona z: akceptacją Sejmu jako niezbędnej instytucji, potrzebą zwiększenia swoich wpływów na sprawy miejsca zamieszkania, poczuciem istnienia organizacji reprezentujących interesy respondenta oraz gotowością do uczestnictwa w pracach tej organizacji, a także przekonaniem o nadrzędności prawa nad potrzebami chwili. Są to więc poglądy osób skłonnych do akceptacji istniejącego ładu politycznego, a co za tym idzie - gotowych do współpracy z przedstawicielami władz. Częściej niż inni opowiadają się oni także za egalitarnymi rozwiązaniami placowymi, co zakłada większą aktywność państwa oraz pewne ograniczenia inicjatywy gospodarczej obywateli.

⁴ Współczynnik korelacji między czynnikami wynosi -0,22.

Gotowość do podejmowania działań grupowych, niezależnych od władz jest wyższa wśród osób pracujących, ludzi młodych oraz mężczyzn. Jest ona częściej deklarowana przez osoby o poglądach liberalnych ("zbyt wiele ludzi oczekuje, że państwo rozwiąże ich problemy"), niechętnych władzy (nie zgadzających się ze stwierdzeniem, że "nasze władze dbają przede wszystkim o dobro społeczeństwa" oraz podzielający opinię, że "politycy nie interesują się tym, co myślą ludzie tacy jak ja"), mających mniej autorytarne poglądy na kwestie obyczajowe (problemy związane z wychowaniem dzieci, cenzurą obyczajową oraz karaniem przestępców). Podobnie jak osoby podejmujące działania polegające głównie na interwencji, również i ludzie skłonni do podejmowania działań grupowych mają poczucie, że są reprezentowani przez jakieś organizacje oraz niedosyt wpływu na sprawy kraju. Są to więc poglądy osób kładących większy nacisk na samodzielność jednostek, niechętnych do podporządkowywania się autorytetom oraz krytycznych wobec władz.

*

*

*

Najpopularniejszym sposobem wpływania na decyzje polityczne, jak wynika z badań, jest interwencja u rzecznika praw obywatelskich. Jest ona uważana przez najliczniejszą grupę badanych za działanie skuteczne, które wielu z nich byłoby gotowych także podjąć. Jest to nowy element w powojennych doświadczeniach Polski. Dotychczas swój sprzeciw wyrażano przede wszystkim za pomocą strajków, demonstracji i podpisywania listów protestacyjnych.

Jednak strajk nadal jest popularny wśród robotników, a obok interwencji u rzecznika i w mass mediach, należy do tych działań, które osoby skłonne je podjąć najczęściej uważają za skuteczne.

Pogłębione analizy ujawniają dwa typy orientacji wobec systemu politycznego. Jeden - nastawiony na działanie poprzez wpływy osoby bądź instytucje oraz drugi - skierowany na wspólne, niezależne od władz, działanie z osobami podobnie myślącymi. Wstępne analizy pozwalają na stwierdzenie, że zachowania pierwszego typu są udziałem osób bardziej zadowolonych z własnej sytuacji oraz przychylniej oceniających władze i system polityczny kraju. Natomiast niezależne działania wspólnie z osobami podobnie myślącymi są skłonni podejmować młodzi pracownicy, niepodatni na wpływ autorytetów oraz krytycznie ustosunkowani wobec władz i polityków. Tak więc postawa typu "bierzmy swoje sprawy we własne ręce" nadal wiąże się z negatywną oceną osób i instytucji władzy.

ANEKS

Tabela 1. Przypuśćmy, że Sejm podjął decyzję, która Pana(i) zdaniem jest niesłuszna i szkodliwa. Które z tych działań był(a)by Pan(i) skłonna podjąć w takiej sytuacji? (%)

	Udział w demonstracji protestacyjnej		LICZBA OSÓB	Udział w strajku		LICZBA OSÓB
	Tak	Nie		Tak	Nie	
Ogółem	30	70	1213	25	75	1214
Płeć						
Mężczyźni	37	63	559	33	67	559
Kobiety	25	75	654	19	81	655
Wiek						
do 24 lat	42	58	104	30	70	104
25-34	44	56	205	40	60	205
35-44	35	65	308	33	67	308
45-54	33	67	163	30	70	164
55-64	17	83	206	14	86	206
65 lat i więcej	15	85	225	8	92	225
Miejsce zamieszkania						
Wieś	33	67	503	30	70	503
Miasto do 20 tys.	39	61	127	28	72	127
od 21 do 100 tys.	25	75	227	19	81	227
101-500 tys.	27	73	195	26	74	195
501 tys.i więcej mieszk.	26	74	161	19	81	162
Region						
Północny	29	71	141	27	73	142
Zachodni	41	59	128	32	68	128
Środkowozachodni	33	67	187	27	73	187
Środkowy	38	62	206	32	68	206
Wschodni	30	70	147	20	80	147
Południowo-wschodni	23	77	198	21	79	198
Południowo-zachodni	21	79	206	21	79	206
Wykształcenie						
Podstawowe	23	77	448	18	82	449
Zasadnicze zawodowe	40	60	324	39	61	324
Średnie	32	68	371	25	75	371
Wyższe	21	79	70	11	89	70
Grupa społ.-zaw.pracujący						
Kadra kier., inteligencja	27	73	77	22	78	77
Prac.umysł.niż.szczebła	39	61	95	29	71	95
Pracownicy fiz.- umysł.	41	59	85	44	56	85
Robotnicy wykwalifikowani	50	50	128	51	49	128
Robotnicy niewykwalifik.	33	67	55	36	64	55
Rolnicy	45	55	84	39	61	84
Prywatni przedsiębiorcy	33	67	42	29	71	42
Grupa społ.-zaw. nie prac.						
Renciści i emeryci	17	83	418	11	89	419
Uczniowie i studenci	43	57	30	20	80	30
Bezrobotni	28	72	89	25	75	89
Gospodynie domowe i inni	27	73	100	18	82	100
Dochody na jedną osobę						
Do 400 tys. zł	36	64	151	36	64	151
401-600	36	64	194	30	70	194
601-800	29	71	238	25	75	238
801-1000	30	70	227	26	74	227
1001-1500	21	79	220	15	85	220
Powyżej 1500 tys. zł	29	71	156	23	77	157
Ocena własnych war. mater.						
Złe	32	68	531	28	72	531
Średnie	30	70	529	26	74	529
Dobre	25	75	152	16	84	153
Udział w prakt. religijnych						
Kilka razy w tygodniu	25	75	116	26	74	117
Raz w tygodniu	31	69	701	26	74	701
Kilka razy w roku	31	69	265	28	72	265
W ogóle nie uczestniczy	27	73	129	20	80	129
Ocena kier.rozw.syt.w kraju						
Dobry kierunek	30	70	116	28	72	116
Zły kierunek	31	69	864	25	75	865
Trudno powiedzieć	28	72	233	24	76	233

Tabela 2. Ocena skuteczności demonstracji protestacyjnej

(%)

	Skuteczna	Nieskute- czna	Trudno powiedzieć	LICZBA OSÓB
Ogółem	36	47	17	1215
Płeć				
Mężczyźni	39	48	13	560
Kobiety	34	46	20	655
Wiek				
do 24 lat	47	38	15	104
25-34	42	46	12	206
35-44	42	46	12	308
45-54	34	54	12	164
55-64	31	52	17	206
65 lat i więcej	25	44	31	225
Miejsce zamieszkania				
Wieś	42	38	19	505
Miasto do 20 tys.	43	46	11	127
od 21 do 100 tys.	26	54	20	226
101-500 tys.	35	50	15	195
501 tys. i więcej mieszk.	27	62	11	162
Region				
Północny	40	45	15	142
Zachodni	43	44	13	128
Środkowozachodni	35	53	12	187
Środkowy	36	45	19	205
Wschodni	37	47	16	149
Południowo-wschodni	27	52	22	199
Południowo-zachodni	39	41	20	205
Wykształcenie				
Podstawowe	34	41	25	451
Zasadnicze zawodowe	41	44	15	323
Średnie	35	56	9	371
Wyższe	34	56	10	70
Grupa społ.-zaw.pracujący				
Kadra kier., inteligencja	35	57	8	77
Prac.umysł.niż.szczebła	40	53	7	95
Pracownicy fiz.- umysł.	41	46	13	85
Robotnicy wykwalifikowani	45	41	13	128
Robotnicy niewykwalifik.	44	49	7	55
Rolnicy	39	45	16	85
Prywatni przedsiębiorcy	43	48	10	42
Grupa społ.-zaw. nie prac.				
Renciści i emeryci	27	48	24	417
Uczniowie i studenci	43	40	17	30
Bezrobotni	45	38	17	89
Gospodynie domowe i inni	35	47	18	102
Dochody na jedną osobę				
Do 400 tys. zł	40	44	16	153
401-600	37	45	19	194
601-800	38	42	21	239
801-1000	37	44	19	226
1001-1500	33	53	15	219
Powyżej 1500 tys. zł	31	57	12	157
Ocena własnych war. mater.				
Złe	36	46	17	532
Średnie	37	44	19	529
Dobre	32	59	8	153
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	32	38	29	117
Raz w tygodniu	39	44	17	702
Kilka razy w roku	33	52	14	266
W ogóle nie uczestniczy	29	59	13	128
Ocena kier.rozw.syt.w kraju				
Dobry kierunek	44	49	7	116
Zły kierunek	37	48	15	865
Trudno powiedzieć	28	44	28	234

Tabela 3. Ocena skuteczności strajku

(%)

	Skuteczny	Nieskuteczny	Trudno powiedzieć	LICZBA OSÓB
Ogółem	39	44	17	1213
Płeć				
Mężczyźni	45	43	13	559
Kobiety	35	45	20	654
Wiek				
do 24 lat	43	40	16	104
25-34	45	43	12	206
35-44	44	44	12	307
45-54	39	47	14	163
55-64	33	51	17	206
65 lat i więcej	32	38	30	225
Miejsce zamieszkania				
Wieś	44	36	19	505
Miasto do 20 tys.	46	43	11	126
od 21 do 100 tys.	28	51	20	225
101-500 tys.	39	46	15	195
501 tys. i więcej mieszk.	35	55	10	162
Region				
Północny	42	42	17	142
Zachodni	51	35	13	127
Środkowozachodni	40	49	11	187
Środkowy	39	43	18	204
Wschodni	37	46	17	149
Południowo-wschodni	27	53	20	199
Południowo-zachodni	44	36	20	205
Wykształcenie				
Podstawowe	37	37	26	450
Zasadnicze zawodowe	47	40	13	323
Średnie	36	53	11	370
Wyższe	39	53	9	70
Grupa społ.-zaw.pracujący				
Kadra kier., inteligencja	39	51	9	76
Prac.umysł.niż.szczebła	39	53	8	95
Pracownicy fiz.- umysł.	45	41	14	85
Robotnicy wykwalifikowani	52	37	11	128
Robotnicy niewykwalifik.	48	44	7	54
Rolnicy	40	44	16	85
Prywatni przedsiębiorcy	45	43	12	42
Grupa społ.-zaw. nie prac.				
Renciści i emeryci	32	44	24	417
Uczniowie i studenci	37	43	20	30
Bezrobotni	51	36	13	89
Gospodynie domowe i inni	34	46	20	102
Dochody na jedną osobę				
Do 400 tys. zł	37	46	17	153
401-600	41	42	17	194
601-800	42	38	20	239
801-1000	39	43	19	225
1001-1500	39	47	15	219
Powyżej 1500 tys. zł	35	51	13	156
Ocena własnych war. mater.				
Złe	40	43	17	532
Średnie	40	41	19	528
Dobre	35	54	11	152
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	38	36	26	117
Raz w tygodniu	41	42	17	701
Kilka razy w roku	39	46	15	265
W ogóle nie uczestniczy	34	54	13	128
Ocena kier.rozw.syt.w kraju				
Dobry kierunek	49	46	5	116
Zły kierunek	39	45	16	863
Trudno powiedzieć	35	38	26	234